

Olomouc (k. ú. Slavonín, okr. Olomouc)**Olomouc-Slavonín; „Zahrady“, parc. č. 533/210–533/217.**

Mladohradištní období (RS4), novověk. Sídliště. Plošný odkryv. Záchraný výzkum. Uložení nálezu: Archeologické centrum Olomouc.

Lokalizace: WGS-84 – 49.5746575N, 17.2382147E; 49.5745908N, 17.2385889E; 49.5732106N, 17.2379881E; 49.5733161N, 17.2376225E

V červnu až září 2020 provedli pracovníci Archeologického centra Olomouc několik drobných záchraných výzkumů pod budoucími rodinnými domy na lokalitě „Zahrady“ v intravilánu městské části Olomouc-Slavonín. Navázali zde na předchozí výzkumy z let 2004–2019 (Kalábek 2019, 197; Hadrava 2020, 161). Lokalita leží na mírném svahu první pravobřežní terasy řeky Moravy obráceném k východu v nadmořské výšce 214–215 m. Na ploše 0,43 ha bylo prozkoumáno 31 sídlištních objektů datovaných do eneolitu (jordanovská kultura), období lužických popelnicových polí (viz oddíly Neolit, Doba bronzová, Doba železná), časného středověku a novověku. Objeven byl i jeden kostrový hrob z časného středověku (?) a novověká cesta.

Na lokalitě byl zachycen jeden sídlištní objekt (obj. 399) oválného půdorysu s keramikou datovanou rámcově do 10. století. Ze zásypu pochází rovněž pozůstatek pražnice. Přibližně 10 metrů východně od této jámy byl zachycen kostrový pohřeb dospělého jedince na zádech s orientací Z–V, bez milodarů. Severní nároží parcely č. 533/217 protala novověká cesta v délce cca 11 m a šířce 2 m s nálezy porcelánu. Ze skrývek parcely č. 533/214 pochází také drobná měděná mince s provrtem původně z Osmanské říše (18./19.století).

Literatura

Hadrava, V. 2020: Olomouc (k. ú. Slavonín, okr. Olomouc).

Přehled výzkumů 61(1), 161.

Kalábek, M. 2019: Olomouc (k. ú. Slavonín, okr. Olomouc).

Přehled výzkumů 60(1), 196–197.

Summary

An excavation conducted during the construction of a family house in Olomouc-Slavonín (Olomouc District) in 2020 revealed 31 features (one dated to the Late Hillfort Period) and apparently one inhumation grave with no finds. Plot 533/217 was intersected by a Modern Period road. The removal of the overburden yielded a small copper coin with a drilled hole from the Ottoman Empire (18th/19th century).

Marek Kalábek

Olomučany (okr. Blansko)**Intravilán, parc. č. 1254/1.**

Novověk – industriální období. Vesnice/městečko, sklárna. Vertikální řez. Záchraný výzkum. Uložení nálezu: neodebrány.

Lokalizace: WGS-84 – 49.3311603N, 16.6709736E

V roce 2020 proběhla přístavba k restauraci U Červené růže v Olomučanech č. p. 346. V rýhách pro základové pasy novostavby, v místech dosavadního parkoviště, byly zachyceny základy a sklepní prostory zaniklých staveb zbořených přibližně v letech 1984–1985 (ústní sdělení a historická fotografie pracovníka Národního památkového ústavu – Uzemní odborné pracoviště Kroměříž J. Štětiny z Olomučan). Podle historických záznamů (mapa stabilního katastru) by mělo jít o základy jednoho

z domů (nejspíše č. p. 19) stojícího v části obce, kam je lokalizovaná původní historická lichtensteinská olomučanská sklárna ze 17.–18. století (č. p. 20, 22 a 24: Štěpán 2009, 148). Kromě běžných stavebních a odpadních navážek se v areálu stavby nepodařilo lokalizovat žádné situace poukazující na práci sklářské hutě.

Literatura

Štěpán, V. 2009: Dějiny sklárny v Olomučanech na Blanensku.

Vlastivědný věstník moravský LXI(2), 146–169.

Summary

The foundations and cellar areas of buildings demolished in 1984–1985 were detected during the construction of an annexe to a restaurant in the built-up area of Olomučany (Blansko District) in 2020. According to historical records, it is assumed to be one of the houses standing in the area of the original Liechtenstein glassworks from the 17th to the 18th century (Štěpán 2009, 148). Besides ordinary construction and refuse backfill, no contexts referring to the glasswork operation were found.

Petr Kos

Olomučany (okr. Blansko)**„Polomsko“, „Pokojná“, „Zlámaniny“, parc. č. 1253, 1258, 1259.**

Vrcholný středověk – novověk. Milířišť, důl, vesnice/městečko. Vertikální řez. Záchraný výzkum. Uložení nálezu: Ústav archeologické památkové péče Brno, v. v. i.

Lokalizace: WGS-84 – 49.3449306N, 16.6864192E; 49.3438400N, 16.6865694E; 49.3394642N, 16.6887475E; 49.3378144N, 16.6920519E; 49.3371083N, 16.7035264E; 49.3364381N, 16.7107200E

V roce 2020 byl zahájen víceletý projekt „Pitná voda Jedovnicko“. Jde o výstavbu vodovodu, která započala na sídlišti Písečná v Blansku a bude končit u vodního zdroje v Rakoveckém údolí jihovýchodně městysu Jedovnice (okr. Blansko). Rýha roku 2020 překonala Arnoštovo údolí s říčkou Punkvou a prošla do čtvrti Klepačov žlíbkem, nad nímž byly nedávno objeveny pozůstatky zaniklého středověkého hrádku (Štětina 2019). Důležitým nálezem byly pozůstatky usedlostí zaniklé středověké vesnice Polom v trati „Polomsko“ na lesní cestě Klepačovská. Zde byly zachyceny reliktury shořelého stavení, terénní úpravy, pozůstatky dvorků, pece a základy sloupových a kamenných staveb z rozmezí 13.–15. století. Současně nastal pokus o orientační zaměření souvisejících zaniklých plužin a pozůstatků dolování železných rud.

Pozůstatků dolování se trasa vodovodu dotkla bezprostředně až v trati „Pokojná“ na trase cesty Křivá borovice. Zde byl dohled doplněn prospekci detektorem kovů, která předcházela hloubení rýhy v zalesněném terénu. Nálezy koňských podkov dokládají využívání lesní cesty a plužin ve středověku (vrcholný až pozdní středověk), zatímco zbytky šachet a jejich obvaly (pinky) naznačují až novověké stáří. U křižovatky lesních cest (bod záchrany BK 025) byla lokalizována historická hranice lichtensteinského panství. V dalším úseku směřovala rýha vodovodu kolem propasti V Pokojné k obci Rudice, na jejímž katastru probíhala historická těžba železných rud hrabaty ze Salmu. Cesta z kóty „Pokojná“ byla vysypána tmavým „kulmovým“ kamenem, zatímco cesta směřující k propasti vápencem.

Na trase budovaného vodovodu byla současně lokalizována také milířišť, z nichž dvě byla protnuta vodovodní rýhou na k. ú. Olomučany a Rudice v trati „Zlámaniny“.

Literatura

Štětina, J. 2019: Středověká fortifikace na Klepačově (okr. Blansko).
In: M. Dejmál, L. Jan, R. Procházka (eds.): *Na hradech a tvrzích. Miroslavu Plačkoví k 75. narozeninám jeho přátelů a žáků*.
Brno: NLN, 190–202.

Summary

Remnants of farmsteads in the deserted medieval village of Polom were found in 2020 during water pipeline construction in “Polomsko” field on a forest road Klepačovské (Olomučany cadastral area, Blansko District). The detected features included remnants of a burnt house, terrain adaptations, remnants of courtyards, an oven and the foundations of posts and stone structures from the 13th to the 15th centuries. A related defunct field system, remnants of iron ore mining and charcoal kilns were tentatively surveyed.

Petr Kos

Olomučany (okr. Blansko)

„U Šajby“, parc. č. 1289.

Novověk. Lom, areál nezemědělské výroby. Povrchový nález. Průzkum. Uložení nálezu: neodebrány.

Lokalizace: WGS-84 – 49.3287603N, 16.6952492E

Během budování vodovodu „Pitná voda Jedovnicko“ byl lokalizován v lesní trati „U Šajby“ menší vápenický okrsek, situovaný ve žlábci u pravostranného přítoku Josefovského potoka. Jeho součástí jsou dva jámové lomy a dvě jednokanálové vápenné pece zadlabané do břehu žlábků vzniklých působením eroze v hlinitých sedimentech rudických vrstev. Třetí objekt v blízkosti mělké těžební jámy na vápenec neobsahoval výrobní odval spojený s výpalem vápna. Hlavní periodickou výrobu vápna mohla vykonávat rozměrná jámová pec s pecištěm o průměru cca 3–4 m umístěná k okraji většího lomu. Okrskem prochází cesta znatelně zpevněná vápenným kamenem, který mohl být připravován šterkaři ve zdejších lomech.

Literatura

Neuvedeno.

Summary

A smaller lime burning district was localised in “U Šajby” forest field (Olomučany cadastral area, Blansko District), including two pit quarries and three single-channel lime kilns dug into the bank of a tributary of the Josefovský Stream.

Petr Kos

Olomučany (okr. Blansko)

„Zlámaniny“, parc. č. 1283.

Středověk. Milířišť. Vertikální řez. Záchraný výzkum. Uložení nálezu: neodebrány.

Lokalizace: WGS-84 – 49.3371442N, 16.7033011E

Během budování vodovodu „Pitná voda Jedovnicko“ prošla výkopová rýha v lesní trati „Zlámaniny“ mezi obcemi Olomučany a Rudice plošinou zaniklého milířišť. Dokumentovaný profil dolozil opakované výpaly milíře o průměru větším jak 10 m. Vzhledem k rozměrům a poloze nelze vyloučit, že šlo o výpal dřevěného uhlí pro adamovské železářské hutě knížat z Lichtenštejna.

Literatura

Neuvedeno.

Summary

A vertical section through the plateau of a defunct kiln that probably produced charcoal for the Liechtenstein ironworks in Adamov was documented in “Zlámaniny” forest field (Olomučany cadastral area, Blansko District).

Petr Kos

Osová Bítýška (okr. Žďár nad Sázavou)

„Duforty“, parc. č. 4070–4074.

Vrcholný středověk. Pastvina, pole. Plošný odkryv. Záchraný výzkum. Uložení nálezu: Muzeum Vysočiny Jihlava, p. o.

Lokalizace: WGS-84 – 49.3194400N, 16.1835875E

Při stavbě obchvatu Osově Bítýšky byla v údolí 1,3 km jihovýchodně od obce nalezena koncentrace kamenných zdí (obr. 81–83). Nasucho kladené základy o šířce 40–60 cm byly založeny do mělkých výkopů ve splachových uloženinách. Při délce několik desítek metrů se nacházely v pravidelných rozstupech vedle sebe, případně z nich pod ostrým úhlem vybíhaly další větve. Nad hranicí nivy se zídky patrně vlivem dlouhodobé orby či eroze terénu postupně vytrácely. Dle rozstupů a orientace zdí by se mohlo jednat o ohrazení plužin. Na základě neobvyklého sledu a ostrého úhlu vedlejších větví je třeba připustit i možnost, že se jedná o zdivo pasteveckých ohrad. Situace zatím nelze přesně datovat, nicméně při začišťování byly získány keramické zlomky z období 13.–14. století.

Literatura

Těsnohlídek, J. 2018: *I/37 Osová Bítýška obchvat DSP, VD-ZDS/AD zjišťovací archeologický výzkum a predikce areálů v trase plánované stavby*. Rkp. nálezné zprávy, č. akce A049/2018. Uloženo: archiv Archaia Brno z. ú.

Obr. 81. Osová Bítýška, „Duforty“. Detail napojení základů zdí. Foto Archaia Brno z. ú.

Fig. 81. Osová Bítýška, „Duforty“. Detail of the connection of the wall foundations. Photo by Archaia Brno z. ú.